Tilbagevenden til arbejdsmarkedet efter en periode på pension – Faser og mønstre i unretirement i Danmark

Hovedresultater



Aske Juul Lassen

3·akt

VIDENSCENTER
FOR FASTHOLDELSE
AF SENIORER
PÅ ARBEJDSMARKEDET

Hovedresultater

I disse år er der historisk høj beskæftigelse og mangel på arbejdskraft. Seniorerne udgør et stort arbejdskraftpotentiale. Hidtil er der primært fokuseret på fastholdelse. Hvis man kan få seniorerne til at blive længere, er der meget at hente. Men da mange af pensionisterne ifølge flere undersøgelser også ønsker at vende tilbage på arbejdsmarkedet, udgør tilbagevenden muligvis et hidtil overset potentiale. Rapporten er baseret på 10 semi-strukturerede kvalitative interviews, en litteraturgennemgang og en telefonrundspørge til aktører på feltet.

Tilbagevenden til arbejdsmarkedet efter en periode på pension skyldes mange forskellige faktorer og dynamikker. Analysen peger på nogle overordnede mønstre, som i rapporten udfoldes gennem tre faser, som hhv. omhandler, 1) Før pensionen: hvorfor de tilbagevendte oprindeligt gik på pension, 2) Under pensionen: hvorfor og hvordan, de er vendt tilbage på arbejdsmarkedet, og 3) Efter pensionen: hvilke tilknytningsmønstre, de tilbagevendte har til arbejdsmarkedet.

Den første fase skitserer tre pensioneringsmønstre, der senere fører til tilbagevenden. For en gruppe med en løs tilknytning til arbejdsmarkedet bliver pensionen et midlertidigt pusterum. For en anden gruppe med travle arbejdsliv repræsenterer pensionen et frirum, som ikke nødvendigvis ekskluderer arbejde. For en tredje gruppe skyldes den oprindelige pension en forbigående krise.

Den anden fase består ligeledes af tre tilbagevendingsmønstre. Den første gruppe fortsætter efter en periode på pension deres vane gennem livet med at skabe et levegrundlag ud af forskellige indtægtskilder. Den anden gruppe ser tilbagevenden til arbejdsmarkedet som et led i deres personlige og/eller faglige udvikling. Den tredje gruppe oplever en mangel ved pensionen, som de fjerner gennem tilbagevenden.

Den tredje fase påpeger nogle forskellige mønstre i, hvordan de tilbagevendte er tilknyttet arbejdsmarkedet. En gruppe arbejder primært af økonomisk nødvendighed, en anden på grund af fællesskabet på arbejdspladsen og en tredje, fordi de skaber mening gennem arbejdet. I denne fase er der mange overlap mellem mønstrene, og gennemgående for de tilbagevendte er det, at de ønsker fleksible arbejdsliv med åbne slutdatoer.

På tværs af de fleste deltagere ses pensionen ikke som en fast del af deres identitet. Pensionen er en periode med pensionsudbetaling, men ikke nødvendigvis en varig tilstand eller noget, man kan skabe mening igennem.

De tre faser og de tilknyttede mønstre peger på et stort potentiale for tilbagevenden på arbejdsmarkedet. Samtidig er der visse risici forbundet med denne tendens. Telefonrundspørgen peger på, at arbejdspladser og andre aktører på feltet ser et stort potentiale i tilbagevenden, og at de tilbagevendte bidrager med særlige erfaringer og kompetencer samt er vigtige i særlige situationer grundet deres fleksibilitet. Mange af de tilbagevendte er ansat på 0-timers kontrakter, er freelancere eller vikarer. Den form for fleksibilitet er vigtig for både de fleste af de tilbagevendte og deres arbejdspladser, men udgør også et problem for den gruppe af tilbagevendte, der gør det af økonomiske årsager.

Undersøgelsen peger således på en skjult og prekær del af det danske arbejdsmarked. Denne 'prekaritet' (tidsbegrænsede ansættelser, flere småjobs, freelancestillinger, vikariater og 0-timerskontrakter) kan være efterspurgt af mange tilbagevendte, mens andre ønsker mere sikre forhold. Tilbagevenden risikerer således at øge uligheden i samfundet, idet ressourcestærke grupper har bedre vilkår for at finde nye jobs som pensionister og efterspørger den fleksibilitet, som mindre ressourcestærke grupper anser for problematisk.

Overordnet peger rapporten på, at der er behov for mere viden om fænomenet tilbagevenden, og at der kan være behov for at skabe initiativer for grupper, der ønsker at vende tilbage, men som mangler netværk og erfaring for at gøre det, og som ikke ønsker de prekære arbejdsforhold, som kan være forbundet med tilbagevenden til arbejdsmarkedet.

Hovedresultater: Tilbagevenden til arbejdsmarkedet efter en periode på pension – Faser og mønstre i unretirement i Danmark
VIVE/2025
HR_303119

VIDENSCENTER FOR FASTHOLDELSE
AF SENIORER PÅ ARBEJDSMARKEDET

VIVE